

ΘΕΑΤΡΙΚΑ

«Ηρώ και Λεάντρος»

Τὸ Β. Θέατρο ὕστερα ἀπὸ τὴν «Ἀρτεμισίαν» καὶ τὸν «Κατάσκοπον», ποῦ τιτλοφορήθηκε στὸ πρόγραμμα αἰζοχος κωμωδία καὶ ποῦ μολοντοῦτ' δὲν εἴτανε παρὰ μὲ κοινωτάτη οἴρα, μὲ εἴδωκε μιά τραγωδία τοῦ C. Grillparzer. Ὁ αὐστριακὸς ποιητὴς εἶναι ἤδη ἀκριτὰ γνωστὸς ἀπ' τὴν περσική παράσταση τῆς «Προμμάκης» του, ὅπου γραφτὴ κανε πολλὰ σὲ περιοδικὰ καὶ φημερίδες γι' αὐτόν, καὶ τὸ ἔργο του ὡστε κάθε ἐξήγησι εἴδω κατανατὰει περιττὴ. Τὴν «Ἡρὼ καὶ Λεάντρος» ἔγραψε στὰ 1831 ὅταν εἶχ' ἀνήσει πιά ἡ ποιητικὴ του ψυχὴ καὶ ἡ Τέχνη του ἀρχίζε νὰ παίρνῃ τὴν τελειωτικὴ μορφή της. Πολὺ πρὶν, στὰ 1817, σὲ ἡλικία μόλις 26 χρόνων εἶχε γράψει τὴν «Προμμάκη», τὸ ἔργο δηλαδὴ ποῦ ἀκόμα σήμερα θεωρεῖται ὅχι μοναχὰ τ' ἀριστοῦργημά του, μὰ καὶ ἐν' ἀπ' τ' ἀριστοῦργήματα τοῦ αἰῶνα. Τὸ Β. Θέατρο παρουσιάζοντες καὶ πάλι ἔργο ποῦ μὲ τὴ δυνατὴ ἐπιμέλεια στὸ παίξιμο καὶ στὴ σκηνοθεσία, πρὸ πάντων ὅμως μὲ τὴ γλυκόλαλη καὶ μεγαλόστημη μετάφρασι τοῦ Χατζόπουλου, ἐμολογοῦμε ὅτι μὲ δίνει καὶ μιά ἐξαίρετικὴ βραδιά ἀνάμεσα στὸ τόσο πλῆθος τῶν ἀμαρτωλῶν.

Ἡ τραγικὴ ἱστορία τῆς Ἡρώς καὶ τοῦ Λεάντρου εἴδωκε ὅλη στὸν Grillparzer νὰ πλέξη μιά ὑπέροχη τραγωδία ζωῆς καὶ ἀγάπης. Ἀπ' τὴ στιγμή ποῦ ἡ Ἡρὼ δίνει τὸν αἰώνιο ἔρω τῆς ἱερέας καὶ βλέποντας γονατιστὸ μπροστὰ τῆς τὸ Λεάντρο αἰστανέται τοὺς πρώτους παλμούς τοῦ νιογέννητου ἔρωτά της, ὡς τὴ στιγμή τοῦ θανάτου της μπρὸς στὸ πτώμα τοῦ πόλαγαπημένου της, ἡ τραγωδία δλοκλήρη εἶν' ἓνα κύμα ζωῆς ποῦ σπαράζει ἀπὸ πάθος, καὶ πλέκεται σὲ σικνὲς γεμάτες ἀπὸ σικνικὸ μεγαλεῖο καὶ ποίηση. Ἡ τραγικὴ ἀπλότητα — τὸ γνῶρισμα τῆς κληθινῆς τραγωδίας — διακρίνει τὸ ἔργο, ἐνωμένη μὲ κάπια μοιραϊκὴ γαλήνη ποῦ δίνει στὰ πρόσωπα τοῦ Grillparzer ἓναν ἕμενος ποιητικὸ τόνο ζωῆς, καὶ δημιουργεῖ ἀπ' τ' ἀγάλισμα αὐτοῦ τῆς τραγικῆς μουσικῆς μὲ τὸν ὑστερικὸ μυστικισμό, τὴν ἰδιαίτερη ἐκείνη αἰσθησι τῆς ζωῆς ποῦ ἀφήνει στὸ θεατὴ βαθειὰ τὴν ἐντύπωσι τοῦ μοιραίου τῶν ἀνθρώπων. Ὑπάρχοντε μέρη στὸ ἔργο ποῦ ὁ ποιητὴς φτάνει στὸ ὕψος τῆς ἀρχαίας τραγωδίας ὅταν μὲ τὸ ἀπλό τῶν δραματικῶν μέσων καταβρῶνει νὰ παρουσιῇ σικνὲς τραγικῆς δύνამης καὶ σικνικῆς μεγαλοπέρεπεις χωρὶς καθόλου νὰ ξεφύγῃ ἀπ' τὴν ψυχὴ τοῦ μῦθου, καὶ τότες ἔχει πνοὲς Δίσχυλεις.

— Ἀγρυπνοῦσε ἡ ἱερεῖα — λέει ὁ φύλακας τοῦ ναοῦ — καὶ τριγύρω ὅλ' ἀγρυπνοῦσαν... οἱ πέτρες, τὰ δέντρα, οἱ βράχοι, ὅλος ὁ τόπος...

Καὶ ὁ θεὸς τῆς Ἡρώς — ὁ ἱερεὺς — πιστεύει δὲν πιστεύει ὅτι ἡ ἀγνὴ καὶ ἀμίαντη ἱερεῖα ἀγρυπνοῦσε γιὰ τὸν ὠραῖο νέο τῆς ἀντικρυνῆς παραλίας. Φωνάζει τὴν ἀκόλουθό της Ἰάνθη καὶ τὴ ρωτᾷ. Αὐτὴ δὲν ξέρει, δὲ θέλει νὰ πῇ τίποτα. Κι' ὅταν ζητᾷ ἀπὸ τὴν ἴδια τὴν Ἡρὼ νὰ τοῦ πῇ τί ἔτρεξε τὴ νύχτα, ἡ περήφανη ἱερεῖα ἀδιάφορη, μεγαλόπρεπη, βαθειὰ κρύβοντας τὸ αἰσθημά της, οὔτε ἀπαντᾷ καν... ὅλος ὁ νοὺς της καὶ ἡ ψυχὴ της εἶναι σὲ κείνον... ὅλα τὰλλα τῆς φαίνονται τόσο ἀσήμαντα! Κι' ἀργότερα ὅταν ἐλπίζει ὅτι ὁ λατρεπτός της σάθηκε ἀπ' τὴ φοιχτὴ τριχυμῖα τῆς νύχτας, ἐνῶ ἐκείνος παρὰ κάτω μὲς τὰ φύκια κούτεται πτώμα,

τὰ λείκα τῆς γεμάτα τραγικὴ εἰρωνεία ἀντηχοῦνε πένθιμα καὶ κάνουνε τὴν ὑπέροχη σικνὴ ἀπ' τὴς ὠραϊότερες τοῦ ἔργου γεμάτη ποιητικὴ ὁμομορφία καὶ τραγικὸ μεγαλεῖο. Οἱ τελευταῖες εἰκόνες τῆς τραγωδίας κρύβουνε τόση δύνამη καὶ σπαράζου ἀπὸ πόση λαχτάρα ἔρωτα καὶ ζωῆς, ποῦ πρέπει πολλές φορές νὰ τις δῇ καὶ νὰ τις ἀκούση κανεὶς γιὰ νὰ πῇ ὅτι καταβάθα τις ἐννοσε καὶ τις αἰστανῆθηκε. Τὴ στιγμή ποῦ ἡ Ἰάνθη βρίσκει τὸν πλόμιο τὰ κλαδιά καὶ τὸ λέει τῆς Ἡρώς, αὐτὴ ἀρχίζει νὰ ὑποπτεῖται, εἶναι σχεδὸν βεβαίη γιὰ τὸ τραγικὸ τέλος καὶ ὅμως θέλει νὰ διώξῃ τὴ βεβαίητητα, νὰ κρημαστῇ ἀκόμα ἀπὸ μίαν ἀδύνατη ἐλπίδα, νὰ μὴν παρῇ ἀξάφια τὴ μεγάλη ἀπόφασι καὶ ἀπῆρη τὴν ἀδύνη της νὰ ξεσπάσῃ καὶ νὰ τὴν πλημμυρίσει. Καὶ τότε σιγολέει κάτι λόγια ἡσυχα, ἔρημα ποῦ κρύβων ὅμως τὴν ἀπελπισία καὶ λέγουνται μοναχὰ στὴν ἄκρη κάπιας μεγάλης ἀβυσσος. Κι' ἀργότερα ὅταν μπροστὰ στὸν ἱερεῖα θεῖο της καὶ δολοφόνου τοῦ λατρεπτοῦ της Λεάντρου ἀφήνει τὴ μεγάλη της λύπη νὰ ξεσπάσῃ, τὰ λέει ὅλα, τίποτα δὲν κρύβει, ἐξαφρῶνει τὴν καρδιά της, ἀφήνοντες δεύτερη τὴν πολυέσπασμένη ψυχὴ της καὶ πῇ τὸν ἔμερο πῶθε της. Τῆ στιγμή εἶναι κείνες; Πῶς νοιώθει κανεὶς τὴ μεγάλη δόκιμη τῆς τραγωδίας... τὸ σῆμα κατακλειστα, ἡ ψυχὴ τὰ λέει ὅλα... ἡ ψυχὴ τὰ αἰστανέται!

Πῶρα λίγα γιὰ τὴν ὑπόκρισι τῶν ἡθοποιοῶν.

Ἡ δεσποινίδα Μαρία Κοτοπούλη φαίνεται πῶς καὶ πολὺ μελέτησε τὸ ρόλο της καὶ βαθειὰ τὸν ἐνοίωσε, γιὰ τοῦτο καὶ πιστὰ τὸν ἀπόδωσε μὲ τεχνικὴ δύνამη, καὶ μὲ ποίηση παροικικὴ, μποροῦμε νὰ ποῦμε, τὸν ἐπλασε. Στὶς πρώτες πράξεις πολὺ φυσικὰ καὶ ἀπλὰ μὲ εἴδωκε τὸ ζωντάνημα τῆς αἰμῆς καὶ δειλῆς ψυχῆς ἀπὸ κάπια πρωτογνωρίστα αἰσθημάτα, καὶ τὸ βαθύτατατο ἔρωτά της ὕστερα μὲ πολὺ πολὺ πάθος καὶ ζωὴ μὲς τὸν φανέρωσε, καθὼς καὶ στὸ τέλος στὸ θάνατο τοῦ Λεάντρου ἔπαξε μὲ τέχνη καὶ φυσικότη πολὺ ἱκανοποιητικὴ. Ἡ φωνὴ της γλυκεῖα καὶ δυνατὴ ἔχει στιγμὲς ποῦ δίνει στὸ παίξιμό της, πρὸ πάντων σὲ σικνὲς λαχτάρας ἔρωτικῆς καθὼς στὸ μονόλογό τῆς 3ης πράξης, μίαν ὁμομορφία ἀφάνταστη καὶ μιά ἐντύπωσι ἄσβυσση. Τώρα, ἀν πολλές φορές ἡ ὑπόκρισή της χάνει καταστάνοντας σ' ἀπαγγελία, ἢ ἀν ἄλλοτε το παίξιμό της γίνεται κάμποσο μονότονο καὶ μονοκόμματο καθὼς συνέθηκε μιά δυὸ φορές, στὸ ρόλο τῆς Ἡρώς, αὐτὰ εἶν' ἐλαττώματα ποῦ σὲ μιά τόνο νέα τεχνίτρα δὲν ἔχουμε καὶ μεγάλη σημασία. Ἐμεῖς ὀφείλομε νὰ ἐμολογήσομε ὅτι στὶς τελευταῖες εἰκόνες τοῦ ἔργου μοναχὰ μιά ἀρίστα πρώτης γραμμῆς μποροῦσε νὰ γιοῖσι τὴ σικνὴ καὶ νὰ κρατήσῃ τὴν προσοχὴ τοῦ θεατῆ ἀτάραχη τόση ὥρα. Καὶ ἡ δεσποινίδα Κοτοπούλη τὸ κατόρθωσε χωρὶς νὰ φαίνεται πῶς βιάζει τὸν ἑαυτό της στὴν ὑπόκρισι.

Ἡ μοιραϊκὴ τῶν ἄλλων ρόλων μετριωτάτη, σχεδὸν κακὴ. Ὁ Λεάντρος ἀκαταλληλότατος, χωρὶς πλαστικὲς στάσεις, χωρὶς λυγρότητα φωνῆς. Κρίμα ὅτι ὁ κ. Λούης — πολὺ καλὸς ἡθοποιός — δέχτηκε νὰ παίξῃ ρόλο ἐντελῶς ἀταίριαστο γι' αὐτόν. Ὁ Ναύκληρος — Μέργουλας ἐπαίξε μοναχὰ γιὰ νὰ παίξῃ, τίποτα περισσότερο. Ὁ Περίδης — ἱερεῖας, οὔτε καλός, οὔτε κακός, ἡ δὲ μητέρα τῆς Ἡρώς κατέστρεψε μὲ τὸ παίξιμό της τὴν ὠραία σικνὴ τῆς 1ης πράξης μεταξύ αὐτῆς καὶ τῆς κόρης της. Ἐκεῖνος ποῦ ὕστερα ἀπ' τὴν Κοτοπούλη κράτησε τὸ μικρὸ τοῦ ρόλου, μὲ πολλὴ Τέχνη καὶ φυσικότητα εἶναι ὁ φύλακας τοῦ ναοῦ — Μουστάκας. Ἡ Μετάφρασι! Μήπως ὑπάρχει καὶ ἓνας μοναχὰ ποῦ νάχει ἀντιθετὴ γνώμη,

ὅτι ἡ μετάφρασι, γεμάτη ζωὴ καὶ ποίηση, βαθειὰ καὶ ἀριστοῦργηματικὴ, εἶταν ἡ μόνη ποῦ μποροῦσε νὰ ντύσῃ τὴν τέχνη τοῦ Grillparzer;

Α. ΣΙΓΑΝΟΣ

Σ. Γ. Εἶχα γράψει πιά τὴν ἐντύπωσή μου ἀπ' τὴν τραγωδία ὅταν διάβασα στὸ «Ἄστυ» ἓνα ἄρθρο τοῦ Δημητρ. Ἀναστασόπουλου τοῦ Ἀθηναίου μὲ τὸν περίεργο αὐτὸ τίτλο: «Μουσαῖος ὁ Ἕλληνας καὶ Grillparzer ὁ Γότθος». Εἰς τὴν ἀλλόκοτη αὐτὴ κρίσι — γιὰτὴ πρόκειται περὶ κρίσις καὶ μάλιστα σοβαρῆς — λέγουνται πολλὰ καὶ διάφορα πράματα ποῦ μποροῦσε κανεὶς ἄρθε καὶ ἀμέσως νὰ τὰ χαρακτηρίσῃ ἐξωφρενικὰ, ἴσως καὶ ἀνόητα, ἀν δὲν προλάβαινε ἡ σκέψις ὅτι ὁ κ. Ἀθηναῖος γράφει κατὰ πάσα πιθανότητα σὰν πληρεξούσιος τῶν Ρωμιῶν Βιομηχάνων τῆς τραγωδίας. Ἐτσι δὲν ἔχομε τὸ δικαίωμα οὔτε νὰ γελάσομε καν γιὰ τὴν πολυπερίεργη ἀντίληψι τοῦ κριτικοῦ, ποῦ οὔτε λίγο οὔτε πολὺ χαρακτηρίζει τὴν τραγωδία «ἐξοχος βλακεία» καὶ τὸν ποιητὴ τῆς ἀρχαίου καὶ βλάκα δραματικό. Ἐχομε ὅμως καθήκον νὰ γράψωμε εἴδω, ἀπ' τὴς στίλλες τῆς ἐφημερίδας αὐτῆς ποῦ δὲ γνῶρισε ποτὲ ὀπισθοβουλίας καὶ τέτοιου εἴδους κακόπιστες ἀνοησίες, τὴν καθαρὴ ἰδέα ποῦ μὲς ἐνέπνευσε ἡ θρασύτατη αὐτὴ κρίσι, ποῦ ἂ δὲ γράφτηκε γιὰ νὰ ρεklamάρῃ τὸ συγγραφέα της, ὅτι μοναχὸς αὐτός τὰ ἔβλεπε μὲ τοὺς κριτικούς τῆς Εὐρώπης καὶ ἀποτέλεσε κριτικὴ μονάδα καθὼς ταιριάζει σ' ἓνα μεγαλοφάνταστο κριτικό, γράφηκε ἐξάπαντος γιὰ νὰ δηλητηριάσῃ τὴ λαμπρὴ ἐντύπωσι ποῦ προξένησε στὸ κοινὸ ἡ τραγωδία ὕστερα ἀπ' τὴς στεφανωμένες ἀηδίες τῆς ἀνοητοσύτης «Ἀρτεμισίας». Δὲν ἔχομε τὴν ἀξίωσι νὰ βγοῦμε ὑπερασπιστὲς ἢ συνήγοροι τοῦ Grillparzer, γιὰτὴ αὐτὸ θάτανε κάμποσο ἀστεῖο, γιὰ τοῦτο καὶ δὲν πιάνομε ν' ἀναιρέσομε μιά μὲ μιά τὴς σοφῆς κρίσις τοῦ κ. Κεχρηναίου καὶ νὰ δειξομε πόσο σοφιστικὰ καὶ κακόπιστα ἐξετάζει τὴν τραγωδία, ἀλλὰ καὶ αὐτὸ θὰ τὸ κάνωμε ἀν ὁ μοναδικὸς κριτικός ἐκκολουθήσῃ νὰ νομίζει ὅτι ἡ κρίσι ποῦ ἔγραψε ἔχει κάπια σοβαρότητα μεγαλύτερη ἀπ' τὴς συνηθισμένες ἐκείνες ποῦ κατασκευάζει, κατ' ἀποκοπὴ, μὲ τόσο ἄνοστο τουπέ.

Α. Σ.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Α. Μαρμέλης: Πέραν τῆς ζωῆς. Ἀθήναι 1905

Μποροῦσαν σωστότερα νὰ ὀνομαστοῦν «Ἱστορίες ἓνος γιατροῦ» καὶ ἀκόμα πῶς σωστὰ ἀν στὸ ἀγιατροῦ προσθέτονταν καὶ ἡ λεπτομέρεια «στὸ ἀνατομείο». Τέσσερις ἱστορίες ἀποτελοῦν τὸ βιβλίον καὶ χωριστὰ σὲ παράρτημα ἓνα ἀπόσπασμα ἀπὸ κάτι πεζοπορικὲς ἐντύπωσές του καὶ μιά διάλεξι ποῦ ἔκαμε τὸν περασμένο χειμῶνα στὸ σύλλογο γιὰ τὸ Βίρσωβ.

Ὁ κ. Μαρμέλης γράφει μὲ πέννα γιατροῦ. Ἀγναντεύει τὸν κόσμο, ἀντικαθάνεται καὶ κρίνει τὴ ζωὴ σὰ γιατρός. Ὁ συγγραφέας καὶ ὁ ἐπιστήμονας εἶναι ἡ ἴδια προσωπικότητα. Ἄ δὲ γελιέμαι καὶ ὁ Καρκαθίτσας καὶ ὁ Νιρβάνας εἶναι γιατροὶ μὰ στὰ ἔργα τους δὲν τὸ καταλαβαίνεις. Ὅσες φορές μοῦ ἔτυχε νὰ διαβάσω γιατρικὲς διατριβὲς ἢ μονογραφίες τοῦ γιατροῦ τοῦ Β. Ν. Πέτρου Ἀποστολίδη δὲν κατάλαβα πῶς ὁ Ἀποστολίδης αὐτός ἔχει καμιά σχέση μὲ τὸν Παῦλο Νιρβάνα, τὸ συγγραφέα

ων «Παραμυθίων» καὶ τοῦ ἀπὸ τῆ Φύσῃ καὶ τῆ ζωῆς.

Δὲ βλάπτει βέβαια αὐτὸ τίποτα· καὶ μόνο γιὰ λεπτομέρεια τὸ λέω. Τοῦ κ. Μαμμέλη οἱ ἱστορίες εἶναι κάτι τραχικὲς εἰκόνες ποῦ σοῦ γουρλώνουν τὰ μάτια καὶ σοῦ ὀρθώνουν τὰ μαλλιά. Τὰ πτώματα τὰ αἵματα καὶ τὰ νυστέρια παίζον τὸν πρῶτο ρόλο σ' αὐτὲς καὶ θαρῶ πῶς εἶν' ἀναγκαῖα γιὰ νὰ κινηθῆ ἡ συγκίνησῃ. Κουράζει ὁ κ. Μαμμέλης τοῦ ἀναγνώστη του τῆ φαντασίᾳ καὶ περισσότερο ἀπ' ὅλα τ' ἄλλα σ' αὐτὸ φταίει ἡ γλώσσα του, ἡ καθαρεύουσα του. Ἐγραψα ἀπὸ τὴν ἡμέρα ποῦ γένηκα δημοτικιστὴς τόσες καὶ τόσες φορές γιὰ τῆ γλώσσα, ποτέ μου ὅμως δὲ βρέθηκα πὲ λυπηρῶτερη θέσῃ. Τί κριμα ἀλήθεια ἀνθρώποι σάν τὸν κ. Μαμμέλη ποῦ σπούδασαν τόσο καλά, ἀντιρουτενιέρηδες, ποῦ ὁ νοῦς τους κι' ὁ λογισμὸς τους δὲν εἶναι πῶς νὰ κερδήσουν παράδες, ποῦ τὸ καθετὶ σκαλίζουν καὶ τὸ καθετὶ ἐρευνοῦν, νὰ προτιμοῦν ὅσο γιὰ τὸ ζήτημα αὐτὸ τοὺς πολλοὺς κι' ἀγραμμάτους, ἀπὸ τοὺς λίγους καὶ διαλεχτοὺς καὶ νῆχουν ἀκόμα σκυμμένο τὸ κεφάλι τους κάτω ἀπὸ τῆς καθαρεύουσας τὸ μαγαδί! Θὰ εἶταν πολὺ ἐρδισμένο τὸ βιβλίον τοῦ ἄ γράφονταν σ' ἄλλη γλώσσα. Ὁ συγγραφέας του εἶν' ἀνθρώπος τῆς ζωῆς, μὲ καλλιτεχνικὴ ψυχὴ καὶ ἂν ἴσαμε σήμερα εἶναι δάσκαλος, τὸ κάνει—καίειμαι βέβαιος—γιατί δὲν τοῦ δόθηκε καιρὸς νὰ μελετήσῃ γιὰ τῆ γλώσσα· γλήγορα ὅμως θὰ τὸ νοιώσῃ καὶ θάφοσιωθῆ στὴν Ἀλήθεια.

Τὸ πρῶτον αὐτὸ βιβλίον εἶναι ὁ φόρος του στὴν καθαρεύουσα. Ὅλοι μας ἀπ' αὐτὴν δὲν ἀρχίσαμε; Γιὰ τὸν κ. Μαμμέλη πιστεύω νάναί τὸ τελευταῖον.

Πόλη.

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΠΑΡΘΕΝΙΚΟΣ

Ἡ Κοινή Γνωμὴ

ΤΑ ΚΑΘΙΕΡΩΜΕΝΑ

Φίλιππε «Νουμᾶ»,

Τὸ διάβασες τὸ βιβλίον τοῦ καλοῦ μας Μανωλάκη Τριανταφυλλίδη; Τὸ διάβασα κ' ἐγώ, κ' ἐκεῖ ποῦ ἦμουν ὅλος χαρὰ κ' ἔλεγα μέσα μου: νὰ ἕνα τρανὸ ἐπιχειρήμα γιὰ τῆ γλώσσα μας, θὰ ἀποστομώσῃ τοὺς ἐναντίους, νὰ σου καὶ μὲ φέρνει ὁ δρόμος μου κατ' ἄπάνω ἐνὸς ἀρχαίου μου φίλου (ἀρχαίου ἐνοῦ, ὄχι πιά τωρινοῦ). Τὸ εἶχε διαβάσει κι αὐτός, μὰ καθ' ἑαυτὸν καθαρευουσιάνος καὶ μὴ μπορῶντας ὅλα κι ὅλα νὰ κἀνῃ πῶς δὲν ἀναγνωρίζῃ τὴν ὑπέροχον δύναμη αὐτοῦ τοῦ βιβλίου ποῦ εἶναι τόσο βαθειὰ ψυχολογημένο καὶ μὲ τόση ἀγάπη κι' ἀνοιχτοκαρδιά ξεδιαλυμένο, τί κάνει; ποῦ πάει ὁ νοῦς του;—Καλὰ καὶ ἀγία, μοῦ λέει, ὅλα ὅσα γράφει ὁ Τρ. μὰ δὲ μὰς δίνει καὶ τῆ λύση στὸ ζήτημα. Ἐς τελειώσῃ πρὶν τῆ μελέτη ποῦ ἀρχίσε, ὅς ὑποτάξῃ στοὺς κανόνες μας τίς ξένες λέξεις ποῦ δὲ μποροῦν πιά νὰ φύγουν ἀπ' τῆ γλώσσα μας, καὶ τότε θὰ τοῦ πῶ ἕνα μεγάλο μπράβο... Ἡ καρδιά του εἶχε νοιώσῃ τῆ σοφία τοῦ βιβλίου, μὰ τὸ κεφάλι του ἦταν ἀδιαπέραστο... «Δὲ μπορεῖ ἔτσι ἕνας ἀνθρώπος, ἔακο- λούθησε παρακάτω, μὲ μίαν του πνοή... φφφ... φφφ... νὰ πετάξῃ τὰ ὑπαρχοῦμενα καὶ νὰ γκαλιαστῇ καινούργιες γνώμες, νὰ βγάλῃ καινούργιους νόμους. Ὁ νόμος ὁ καθιερωμένος πρέπει νὰ σεβαστῇ κι ὅς μὴ μὰς ἀρέσῃ, εἰδεμὴ ὅποιος τὸν παραβαίνει εἶναι ἐπανάστατης».

Τότε ἰκατάλαθα! Βρῆκα τὸ Ρωμιὸ ποῦ ἀποθύμησε πειθαρχία· αὐτὸς ὁ Ρωμιὸς ποῦ ὡς τώρα δὲν

ἤξερε κανένα καθήκον, δὲν εἶχε νόμο ποῦ νὰ τὸν εἰσέβουνταν, ἄξαφνα... μέσα στὸ γλωσσικὸ ἀγῶνα κάτι ἰδεώδες ἐαντίκρισε... μιὰν ἰδέαν ζετρύπωσε νὰ τὴν ὑπερασπίσῃ· πιάστηκε στὴν καθαρῆουσα γιὰ νὰ πῆ ὁ κόσμος: «σεῖται τὸ καθιερωμένο, πολεμᾶ γιὰ νὰ ὑπερασπίσῃ τὸ νόμο· εἶναι ἀγιος· εἶναι ἀπαραβίαστος...» Καὶ μὲ αὐτὴ τὴν πανοπλία (περικεφαλαία φορῶντας πάντα τὴν προγονικὴ δόξα) ὁ ἀρχαῖος μου φίλος ἐσυριάνιζε περιφρονῶντας τίς χάρες τοῦ λογισμοῦ καὶ μαζὶ καὶ ἕνα τέτοιο χρυσὸ βιβλίον σάν τοῦ καλοῦ μας Μανωλάκη.

Μιὰν ἄλλη φορὰ αὐτὸς ὁ φίλος (δὲν τοῦ χρειάζεται καὶ πολὺ ἀκόμα γιὰ νὰ περάσῃ γιὰ λογιώτατος στὰ γλωσσικὰ ἀνέκδοτα), ἔτυχε νὰ πείσῃ σὲ γλωσσικὴ συζήτηση μαζὶ μου. Τὸ αἰῶνιον «παπούτσι» ἦρθε στὰ λόγια: «...μπορεῖς νὰ ἐμποδίσῃς τὸν ἑαυτό σου νὰ λὲς τὸ παπούτσι παπούτσι;.. τέτοια ἀκαλαίσθητὴ λέξη!.. εἶχε δικαίωμα ὑπάρξεως στὴ γλώσσα μας κτλ... Κ' ἔπειτα, τί, τοῦ λέω, ντροπὴ εἶναι: νῆχουμε λέξεις νὰ τελειώνουν σὲ ἴδιον, κ' οἱ ἀρχαῖοι μήπως δὲν ἔλεγον τὸ κόμμι, τὸ σίναπι, τὸ πέπερι;.. Τὰ χρειάστηκε· θόλωσε τὸ βλέμμα του. Αἰστανθῆκε σιγὰ σιγὰ πῶς οἱ ἀρχαῖοι ζέφευγαν γλυστρώνοντας ἀπ' τὸ πλάι του καὶ ἤρχονταν καὶ στέκουνταν κοντὰ μου. Τοὺς ἀντίκρισε, τοὺς ὄχτρύπησε· τί νὰ κἀνῃ, πῶς νὰ πολεμήσῃ, πῶς νὰ τοὺς ἐγδικηθῆ... Τῶριξε στὸ ἀστειόν... Χὰ, χὰ, θὲς τὸ λοιπὸν νὰ λέμε τὸ παπούτσι τοῦ παπούτσου καὶ τὸ ποτήρι τοῦ ποτήριου;

Τί τὰ θὲς, Νουμᾶ, μὲ τέτοια ὄπλα χτυποῦν (ποῦ δὲν πιάνει καὶ τὸ χτύπημά τους) ὅσοι πολεμοῦν γιὰ μιὰ κούφια καὶ ἀναντητὴ ἰδέαν.

Πάντα δικός σου

Α. Ρ.

Ο, ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ

— Τὸ καλὸ περιοδικὸ «Αἱ Μοῦσαι» μπῆκε στὸ 140 χρόνον του. Οἱ «Μοῦσαι» διευτύνονται ἀπὸ τὸν κ. Α. Χ. Ζώη καὶ βγαίνουν στὴν πατρίδα τοῦ Σολωμοῦ, γράφονται—ἀλλοίμονο! στὴν καθαρῆουσα. Ὁ Θεὸς νὰ δώσει ἕνα μπουὲν στὸν 240 χρόνον τους, νὰ γράφονται στὴ Δημοτικῇ.

— Στὸ «Mercure de France» τῆς 1 τοῦ Νοέβριου κ. Α. Asteriotis (Philéas Lebesgue) δημοσιεύει τὸ τρίτον ἄρθρον του ἀπὸ τῆ σειρά τῶν «Lettres Néo-Grecques» καὶ μιλάει σ' αὐτὸ γιὰ τὸν Κρυστάλλη καὶ γιὰ τὰ ποιήματα τοῦ Σ. Μαρτζώκη, Ι. Πολέμη καὶ τῆς δ. Αἰμ. Κούρτελη.

— Τὸ ἀπαισιο πανόραμα ποῦ τόσα χρόνια τώρα ἀσχηματίζει τὸ Στάδιο, θὰ γκαρεμιστεῖ.

— Αὐτὸ τὸ καλὸ θὰν τὸ χρωστᾶμε, καὶ πρέπει νὰν τὸ μολογήσουμε, στὴν ἔξοχη καρρικατούρα τοῦ κ. Θέμου Ἀννίνου, τὸ «Πανούρημα», ἰσοθῆς ἰσοθῆσαν τὰ τελευταῖα «Παναθηναῖα».

— Μιὰ ἀραδούλα ἀφιερωμένη στὸν τιπογράφον μας Στὴν πρώτη σημείωσῃ τῆς «Ἀπολογίας» τοῦ Ψυχάρη, σελ. 9, στ. 1, ἀράδα 9, τοῦ περασμένου φύλλου προβάλλει ἀδιάντροπον ἕνα «δικαιολογηθῶν», ποῦ ὁ συγγραφέας τὸ εἶχε «δικαιολογηθῶν» καὶ ποῦ ὁ κ. στοιχειοθέτης ἐπέμεινε: κ' ὕστερ' ἀπὸ δύο διόρθωσεις ποῦ κἀναμε, νὰν τὰρῆσῃ «δικαιολογηθῶν». Τώρα ἄς δικαιολογηθεῖ ἡ ἀφρονιά του στοὺς ἀναγνώστες μας, ἀφοῦ μάλιστα εἶναι καὶ ποῦρος δημοτικιστής.

Ο ΙΔΙΟΣ

Ὁ φιλόσοφος Πύρρωνας ἔλεγε ὅτι δὲν παραλλάζει καθόλου τὸ νὰ ζῆς ἀπὸ τὸ νὰ πεθάνῃς· μὰ κάποιος τοῦ εἶπε:

— Γιατί λοιπὸν δὲν πεθαίνεις;

— Γιατί δὲν ὑπάρχει καμιά διαφορά, ἀποκρίθηκε.

ΦΟΝΟΠΑΖΑΡΟ ΒΑΘΜΑΔΙΑΤΙΚΟ

Ἀπὸ Πέμπτη σὲ Πέμπτη

Ἐπιμετοχὴ Ἐσωτερικῶν ὁ Κυρ. Μαυρομιχάλης.

Σκοτωμοί. Ἐπαρχίαι 7 (μιὰ ληστεία στὴν Καρύταινα. Οἱ ἀνθρώποι τηλεγραφοῦν ἀπὸ καὶ στὴν Κυβέρνησῃ «Στεροῦμεθα ἀσφαλείας!» Καὶ ἡ Κυβέρνησῃ τοὺς ἀπαντᾷ: δὲν ἀδειάζω, γιατί ζεγώνει ἡ Βουλὴ καὶ κοιτάζω πῶς νὰ μὴν πέσω»).

Λαθωμοί. Ἀθήνα 6, Περαιάς 8, Ἐπαρχίαι 8 (οἱ δύο κατὰ λάθος).

Κλεψίαι. Ἀθήνα 7, Περαιάς 4, Ἐπαρχίαι 1 (Ληστεία).

Ἀπαγωγές. Ἐπαρχίαι 1.

Σημ. τοῦ «Νουμᾶ». Ἀπὸ τίς κλεψίαι τῆς Ἀθήνας ἡ μιὰ εἶνε μέσα στὸ Β' ἀστυνομικὸ κατάστημα ποῦ οἱ λωποδύτες (μπορεῖ νὰ μὴν εἶναι: καὶ λωποδύτες) ἀνοίξαν τὴν κασέλα τοῦ ἀστυφύλακα Ἀθ. Μπακάλη καὶ τοῦ κλέψαν ὅσα λεφτὰ εἶχε μέσα.

Ο ΦΟΝΟΓΡΑΦΟΣ

ΜΙΑ ΔΡΑΧΜΗ

τὸ ἕνα, κ' ἕνα φρ. χρ. γιὰ τὸ ἐξωτερικόν, πουλιοῦντα στὰ γραφεῖα μας τὰ κλόουθα βιβλία:

Τοῦ Ψυχάρη «Ταξίδι» (σελ. 502) καὶ «Ὀνειρο τοῦ Γιαννίρη» (σελ. 268).

Τοῦ Πάλλη «Ἥλιος καὶ φεγγάρι» (σελ. 120)

Τοῦ Φωτιάδη τὸ «Γλωσσικὸ ζήτημα καὶ ἡ ἐκπαιδευτικὴ μας ἀναγέννησῃ» (σελ. 405).

Τοῦ Ἑφταλιώτη «Ἱστορία τῆς Ρωμισσύνης» (σελ. 320) καὶ «Μαζώχτρα, Βρουκόλακας κλπ.» (σελ. 269).

Τοῦ Ἐρμονα «Τῆς Ζωῆς» (σελ. 194).

Τοῦ Φιλίντα Γραμματικῆ τῆς Ρωμείκης γλώσσας (μὲρ. Α') (σελ. 96).

Τοῦ Λόγγου «Ἀφῆνης καὶ Χλόη» (χρῆστοδεδόμενο) μεταφρ. Ἡλ. Βουτιερίδῃ (σελ. 86).

Τοῦ Εὐριπίδῃ «Μῆδειαν» μεταφρ. Γιάννη Περγιαλίτῃ (σελ. 59).

Τοῦ Σοφοκλῆ Αἴας. Μεταφρ. Ζήσιμου Σίδερῃ (σελ. 61).

Τοῦ Χ. Ἀντροπέδῃ «Ὁ Μιγ' Ἀλέξανδρος» (σελ. 192).

Τοῦ Δ. Η. Ταγκόπουλου «Ζωντανοί καὶ Πεθαμμένοι» δράμα—«Ἡ Χρυσουργὴ» καὶ «Τάφος στὸ Γιαλὸ» δηγῆματα (σελ. 78).

Ἡ ΙΛΙΑΔΑ, μεταφρασμένη ἀπὸ τὸν κ. Ἀλέξ Πάλλῃ (σ. 416) δρ. 2 καὶ φρ. χρ. 2 στὸ ἐξωτερικόν.

Ἡ «ΜΑΤΙΑ» τοῦ Γ. Ἀβζζου δρ. 2.

ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ

κ. Μαρουσιώτη. Δὲ συμφωνοῦμε καθόλου σὲ ὅσα γράφεις στὸ ἄρθρον σου καὶ γι' αὐτὸ δὲν τὸ δημοσιεύομε. Νὰ ὑποστηρίξῃς πῶς οἱ «Τάιμας» π λ ε ρ ω θ ῆ κ α ν ε ἀπὸ τοὺς Βουργάρους γιὰ νὰ μὰς χτυπᾶν, δὲν εἶναι πατριωτισμὸς μὰ παρταρισμὸς, ἂν ὄχι τίποτα χειρότερον, ποῦ μποροῦσε νᾶξε τῆ θέσῃ του στοὺς «Καιροὺς» ἢ στὴν «Ἐσπερινῇ» ἀλλὰ στὸ «Νουμᾶ» δὲ χωρεῖ. — κ. Α. Στρ. Καὶ τοῦ λόγου σου περὶ ποιήματα; Γιὰ ὄνομα τοῦ θεοῦ πνιγήκαμε ἀπὸ τὰ τέτια Χωρεῖς τα τὰ περὶ ἀπὸ τὰ ποιήματα καὶ στείλ' τα μὰς ἔτσι χωριστά. Τὴν ἄδεια γι' αὐτὸ τὸ δειὰ ζύγιον μπορεῖς νὰν τῆ ζητήσῃς ἀπὸ τὸν Μητροπολίτη.— κ. Ἐλευθεροδικαστευτῆ. Ἄν τὸ πῆμα ἔτσι, τότε κάθε στήλῃ τοῦ «Νουμᾶ» θάχει καὶ τὴν ὀρθογραφίαν τῆς. Γράψε το ὅπως γράφουν ὅλοι καὶ τότε δὲν ἔχουμε καμιά δυσκολίαν νὰν τὸ δημοσιεύομε.— κ. Α. Ντ. Τραπεζοῦντα. Λάβαμε τῆ συντροπὴ καὶ σ' εὐχαριστοῦμε.